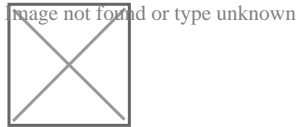

30 Δεκεμβρίου 2014

Οι Προβαπτισματικές ακολουθίες στη χριστιανική παράδοση

/ [Πεμπτουσία](#)

Η μελέτη του ιεροδιακόνου Καισάρου (Δημήτριου) Χρόνη για την Ποιμαντική και τελετουργική προσέγγιση του μυστηρίου του Βαπτίσματος (προηγούμενη δημοσίευση: www.rempitousia.gr/?p=85713) συνεχίζεται με την εξέταση των προβαπτισματικών ακολουθιών.

Πηγή: imverias.blogspot.com

2.2: «Προβαπτισματικές ακολουθίες»

Ως προβαπτισματικές, στη λειτουργική μας γλώσσα και στη σχετική βιβλιογραφία, νοούνται οι παρακάτω τελετές:

α) Εύχαι εἰς γυναῖκα λεχώ, την πρώτην ἡμέραν τῆς γεννήσεως τοῦ παιδίου αὐτῆς.

β) Εύχαι εἰς το κατασφραγίσαι παιδίον λαμβάνον ὄνομα τῆ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ ἀπό τῆς γεννήσεως αὐτοῦ.

γ) Εύχαι εἰς γυναῖκα λεχώ, μετὰ μ' ἡμέρας[94].

Στη σύγχρονη λειτουργική πρακτική οι ευχές της κατηχήσεως μαζί με την απόταξη του σατανά και τη σύνταξη με τον Χριστό, τελούνται μαζί με την

ακολουθία του Βαπτίσματος. Έτσι, στην κοινή αντίληψη, ως προβαπτισματικές θεωρούνται μόνο οι τρεις παραπάνω ακολουθίες, που τελούνται όταν και εάν τελούνται αρκετά νωρίτερα από τη χρονική συνάφεια του Βαπτίσματος. Οι ακολουθίες αυτές παρουσιάζουν μια προοδευτική πορεία «μυήσεως» του νεογέννητου χριστιανού[95].

Είναι γνωστό ότι οι ευχές πάντοτε αποτελούν το συστατικό μέρος των λειτουργικών μας πράξεων. Οι ακολουθίες που κατά καιρούς διαμορφώθηκαν, παίζουν τον ρόλο του πλαισίου, τα επιμέρους στοιχεία επενδύουν και αναδεικνύουν απλά την ευχή. Έτσι και οι ευχές της πρώτης ημέρας, όπως και οι υπόλοιπες προβαπτισματικές ευχές, αποτέλεσαν μέρος μιας ειδικής ακολουθίας, η ακολουθία παίζει ρόλο του φυσικού πλαισίου, που περιβάλλει και αναδεικνύει τις ευχές[96].

Των προβαπτισματικών ευχών, ως συνήθως, προηγούνται ορισμένες οδηγίες, οι οποίες μάλιστα στα έντυπα ευχολόγια γράφονται με διαφορετικό χρώμα, προς διευκόλυνση του τελετουργού[97].

Μετά τις οδηγίες παρατίθεται η τυπική διάταξη της ακολουθίας, που είναι δυνατό να διακριθεί σε τρεις ενότητες: το προοίμιο, το κύριο μέρος και την απόλυση.

Το προοίμιο αρχίζει με την γνωστή εναρκτήρια εκφώνηση: «**Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, πάντοτε, νῦν, καὶ αἰεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων**». Στη συνέχεια διαβάζεται το τρισάγιο. Αμέσως μετά ψάλλονται ορισμένα τροπάρια μεταξύ των οποίων το απολυτίκιο του αγίου της ημέρας, το θεοτόκιο και άλλα κατάλληλα τροπάρια, με τα οποία συνδέεται η συγκεκριμένη ακολουθία προς το αντίστοιχο γεγονός του βίου του Κυρίου.

Το κύριο μέρος απαρτίζουν οι ευχές, το ουσιαστικότερο και τελεστικό μέρος της όλης ακολουθίας.

Η ακολουθία ολοκληρώνεται με την μικρή απόλυση κατά την γνωστή τάξη, που συνήθως έχει τον χαρακτήρα ειδικής απόλυσης, ανάλογης με την περίπτωση[98].

Ακολουθία τῆς πρώτης ἡμέρας.

Όπως έχει γραφεί πολύ εύστοχα, «ἡ γέννηση τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἓνα πανηγύρι ἀναστάσιμης χάρας[99]». Την αναστάσιμη χαρά που συνοδεύει τη γέννηση του ανθρώπου, ακολουθεί η δοξολογία του Δημιουργού. Σ' αυτή την χαρά συμμετέχει και η Εκκλησία. Δοξολογεί τον Κύριο μαζί με τους γονεῖς και τους οικείους, επειδή γεννήθηκε ἄνθρωπος στον κόσμο[100].

Η ακολουθία της πρώτης ημέρας, αποτελείται από τρεις ευχές, που αφορούν, κυρίως, στην μητέρα και, δευτερευόντως, στο παιδί, στους οικείους και στους παρισταμένους. Είναι σχετικά νεώτερες ευχές και τις βρίσκουμε μόλις σε ορισμένα χειρόγραφα μετά τον ιδ' αιώνα[101].

Κατά τις διατάξεις του ευχολογίου, η ακολουθία τελείται την πρώτη ημέρα στο σπίτι της λεχώρας παρόντων και όλων όσων παραβρέθηκαν στον τοκετό[102]. Υπάρχουν μάλιστα, παλαιές μαρτυρίες ότι, σε ορισμένα μέρη, ο ιερέας διάβαζε τις ευχές στα πρόθυρα του σπιτιού και μετά έμπαινε στο σπίτι, όπου θυμιάτιζε και ράντιζε με αγιασμό ολόκληρο το σπίτι, χρίοντας και το πρόσωπο του νεογέννητου[103].

Αξίζει να προστεθεί σ' αυτό το σημείο το γεγονός ότι εδώ και δεκαετίες πλέον, η γέννηση ενός παιδιού γίνεται σε νοσοκομεία ή ειδικά μαιευτήρια. Αυτή η εξέλιξη κατά πάσα πιθανότητα, προκάλεσε την μετάθεση τέλεσης της ακολουθίας, στην καλύτερη περίπτωση, την τρίτη ημέρα ή και μερικές ημέρες αργότερα και τελικά την παράλειψή της.

Ακολουθία τῆς ὀγδόης ἡμέρας.

Η δεύτερη προβαπτισματική ακολουθία είναι αυτή της ονοματοδοσίας του παιδιού και της σφράγισής του με το σημείο του σταυρού, που τελείται κατά τις διατάξεις πάντοτε του εν χρήσει Ευχολογίου, οκτώ μέρες μετά την γέννηση του παιδιού[104].

Η Εκκλησία θεωρεί το αρτιγέννητο παιδί, οκτώ μόλις ημερών, ως ολοκληρωμένο ήδη άνθρωπο. Το όνομα του δίνει ταυτότητα ως πρόσωπο και διαβεβαιώνει τη μοναδικότητά του[105]. Είναι πράγματι αξιοπαρατήρητο ότι πολύ πριν αναγνωριστούν στα παιδιά τα ανθρώπινα δικαιώματα, πριν ακόμη ακόμη ιδρυθούν οι παγκόσμιες οργανώσεις για την προστασία των παιδιών και τη διασφάλιση των δικαιών τους, η Εκκλησία, με την ευχή της ονοματοδοσίας, ομολογεί την μοναδικότητα του κάθε ανθρώπου και αναγνωρίζει το θείο δώρο της προσωπικότητάς του[106], που αναδεικνύεται και γνωρίζεται στο πρόσωπο του Χριστού[107].

Η ακολουθία της ονοματοδοσίας τελείται την ὀγδοη ημέρα, διότι αυτή η μέρα είναι το σύμβολο, ο τύπος της αιώνιας ζωής, «**ἄλλου κόσμου ἀρχή**[108]». Πρόκειται για τον κόσμο που μας εισάγει το μυστήριο του βαπτίσματος. Άξιο προσοχής και παρατηρήσεως είναι το γεγονός ότι όλες οι προβαπτισματικές

ακολουθίες γίνονται σε ημέρες που είναι πολλαπλάσια ή υποπολλαπλάσια του οκτώ[109].

Η ευχή της όγδοης ημέρας είναι και πράξη κατοχής του παιδιού, καθώς σφραγίζεται με το σημείο του σταυρού[110]. Από την στιγμή που ο άνθρωπος ονομάζεται χριστιανός και δούλος Κυρίου, ανήκει στο Χριστό. Αυτό φανερώνει η σφράγιση με το σημείο του σταυρού. Η σφραγίδα αυτή είναι το σημάδι της υψηλής και μοναδικής κλήσης, η αποτύπωση του Χριστού που κατέχει τον άνθρωπο[111].

Με όλα τα παραπάνω γίνεται κατανοητό ότι σημειώνεται μετάθεση του ενδιαφέροντος από την μητέρα (ευχή α' ημέρας) στο παιδί (ευχή η' ημέρας)[112].

[Συνεχίζεται]

[94] Πρβλ.: Σχετική βιβλιογραφία στο Αρχιμ. Γεωργίου Χρυσοστόμου, «Οι προβαπτισματικές ακολουθίες, τελετουργική θεώρηση», στο τόμο «Άγιον Βάπτισμα» Πρακτικά Α' Πανελληνίου Λειτουργικού Συμποσίου, εκδ του Κλάδου της Επικοινωνιακής και Μορφωτικής Υπηρεσίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, ΑΘΗΝΑ 2003 σ. 101.

[95] Οπ .παρ. σ. 102.

[96] Οπ. παρ. σελ. 102-103.

[97] Βλ. ενδεικτικά ΜΙΚΡΟΝ ΕΥΧΟΛΟΓΙΟΝ, εκδ. Αποστολικής Διακονίας, Αθήνα 1984, σελ. 43-58.

[98] Πρβλ.: Σχετική βιβλιογραφία στο Αρχιμ. Γεωργίου Χρυσοστόμου, «Οι προβαπτισματικές ακολουθίες, τελετουργική θεώρηση», στο τόμο «Άγιον Βάπτισμα» Πρακτικά Α' Πανελληνίου Λειτουργικού Συμποσίου, εκδ του Κλάδου της Επικοινωνιακής και Μορφωτικής Υπηρεσίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, ΑΘΗΝΑ 2003 σ. 103.

[99]Βλ. Ιω. 16,20-22.

[100]Βλ. Συμεών Θεσσαλονίκης PG 208C.

[101] Βλ. Τρεμπέλα,Π., Μικρόν Ευχολόγιον, τομ. 1, εκδ β', Αθήνα 1998, σ 261.

[102] Βλ. Ι. Μ. Φουντούλη, «Απαντήσεις εις λειτουργικά απορίας», τομ. 1,Αθήνα - Θεσσαλονίκη 1982-1994, σ. 69.

[103] Βλ. Τρεμπέλα,Π., Μικρόν Ευχολόγιον, τομ. 1, εκδ β', Αθήνα 1998, σελ 262-263.

[104] Βλ. Παντελεήμονος Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης, «Η ιεροτελεστία της ονοματοθεσίας», Εκκλ. περ. 42 (1965), σελ. 417-418.

[105] Βλ. Αρχιμ. Χρυσοστόμου, Γ., «Ονοματοδοσία», Θεσσαλονίκη 1991 σ. 87

[106] Βλ. οπ. παρ. σ. 23.

[107] Βλ. Γρηγορίου, ιερομονάχου, «Το άγιον Βάπτισμα», Άγιο όρος 1989 σ. 71.

[108] Βλ. Βαρνάβα Επιστολή, 2,2.

[109] Βλ. Αρχιμ. Χρυσοστόμου, Γ., «Ονοματοδοσία», Θεσσαλονίκη 1991 σ 75.

[110] Βλ. Alexander Schmemmann «Εξ ύδατος και πνεύματος», εκδ. Δομός, μτφρ. Ιωσήφ Ροηλίδης, σελ. 194.

[111] Βλ. Τρεμπέλα,Π., Μικρόν Ευχολόγιον, τομ. 1, εκδ β', Αθήνα 1998, σ. 268.

[112] Βλ. Αρχιμ. Χρυσοστόμου Γ., «Ονοματοδοσία» Θεσσαλονίκη 1991, σ. 96-97.